

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1934 kl. 5 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av väckt motion angående ersättning i vissa fall av statsmedel för skada, som tillfogats enskild person vid ingripande på ordningsmaktens sida.

I en inom andra kammaren väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 76, har herr *Lundqvist* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av bestämmelser angående rätt till ersättning av statsmedel åt enskild person för skador, ådragna vid ingripande på ordningsmaktens sida, eventuellt förelägga riksdagen förslag till sådana bestämmelser.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utlåtande i vederbörlig ordning inhämtats från överståthållarämbetet (se Bil.). Till utskottet hava därjämte inkommit skrivelser i ämnet från styrelserna för Föreningen Sveriges Landsfiskaler och Föreningen Sveriges Stadsfiskaler, vilka uttalat sin livliga anslutning till motionen i fråga.

För egen del vill *utskottet* i frågan anföra följande.

Utskottet ansluter sig till de synpunkter, som motionärerna anfört till grund för motionen. En ändring i bestående förhållanden synes synnerligen befogad. Det ligger utan gensägelse i samhällets intresse att bereda ökat ekonomiskt skydd åt personer, vilka biträda ordningsmakten vid fullgörandet av dess uppgift och därvid mången gång — ej minst på landet, där polisen i regel är hänvisad till att räkna endast med egen hjälp — göra det över huvud taget möjligt för denna att fullgöra sin ämbetsplikt. Såsom av inhämtade upplysningar framgår, lämnas endast i undantagsfall gottgörelse åt enskild person för skada och dylikt, som ådragits vid ingripande på ordningsmaktens sida.

I motionen har påpekats möjlighet att erhålla ersättning av allmänna medel åtminstone för alla kropps- och andra skador, som åsamkats person, vilken i en kritisk situation ställt sig på ordningsmaktens sida. Såsom en förutsättning — i regel — har antytts att vederbörande borde hava blivit av vederbörande polisman ombedd att biträda honom.

Utskottet håller före, att, om det med motionen avsedda syftet verkligen skall nås, nämligen att uppmuntra enskilda personer att, då verkligt behov föreligger, biträda ordningsmakten, så bör också steget tagas längre och ersättning kunna tillerkännas i större utsträckning än som av de i motionen lämnade exemplen framgår.

Något absolut krav på att vederbörande blivit direkt ombedd att hjälpa bör ej upprätthållas. Sådana förhållanden kunna vara för handen, att ordningsmaktens ordinarie handhavare är urståndsatt att uttryckligen anmoda någon om hjälp. Det bör enligt utskottets mening vara till fyllest, att, i fall då hjälp ej blivit av ordningsmakten uttryckligen påkallad, denna dock varit oundgängligen nödig för ordningens upprätthållande eller som skydd åt polisman själv i hans tjänsteutövning.

Den ersättning, som i dylika fall lämnas av det allmänna, bör ej heller vara allt för snävt tilltagen. Det är samhällets plikt att sörja för att varje bevislig förlust eller skada, som vållats av oundgängligen erforderligt ingripande till ordningsmaktens hjälp, blir ersatt på ett sätt, som är samhället värdigt. Utskottet tänker därvid alldeles särskilt på det fall, att någon enskild person på grund av skador, ådragna vid ingripande till ordningsmaktens hjälp, sedermera avlider. I dylikt fall bör det för samhället vara en hederesak att svara för att de efterlevande erhålla sin skäliga bärgning.

För att göra den ekonomiska gottgörelsen effektiv bör statsverket i första hand svara för densamma. Efter domstols prövning, där sådant förekommer, kan sedermera det ekonomiska ansvaret överflyttas på annan, ersättningsskyldig person.

I samband härmed vill utskottet fästa uppmärksamheten på vissa förhållanden, vilka äga nära sammanhang med dem, som motionen tagit sikte på, och där ändring synes befogad. Den nu gällande polislagstiftningen ålägger polisdistrikt att ansvara för skada å polisman och hans kläder o. s. v. Ett stort antal ordningsmän, (kafévakter, ordningsmän vid dansbanor o. s. v.) falla dock ej under denna lagstiftning, ehuru dessa ordningsmän själva ofta äro tillförsäkrade visst mått av ökat rättsskydd. Utskottet finner det önskligt, att en eventuell utredning komme att omfatta jämväl vidgad rätt till ersättning åt denna kategori av ordningsmakt, som hos sina uppdrags- och arbetsgivare ofta sakna nödigt ekonomiskt underlag för att bli rättvisligen tillgodosedda vid uppkommen skada. Då denna fråga emellertid ej torde falla inom ramen för ifrågavarande, till utskottet hänvisade motion, anser sig utskottet ej böra härutinnan framkomma med några yrkanden utan inskränka sig till att endast konstatera ett förefintligt önskemål att denna skillnad i behandlingen av olika slag ordningsmakt måtte bli i möjligaste mån undanröjd.

De ovan av utskottet framhållna synpunkterna äro avsedda att utgöra en antydning om mångfalden av de frågor, som böra lösas i sammanhang för ett effektivt tillmötesgående av de önskemål, som motionärerna angivit och som i inhämtade yttranden livligt biträtts. Utskottet anser det vid dylikt förhållande lämpligare att tillmötesgå motionärernas krav i enlighet med deras senare alternativ d. v. s. en utredning av frågan med framläggande av därvid framkomna förslag.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående ersättning i vissa fall av statsmedel för skada, som tillfogats enskild person vid ingripande på ordningsmaktens sida, ävensom framläggande för riksdagen av förslag till dylika bestämmelser.

Stockholm den 6 april 1934.

På utskottets vägnar:

OTTO WALLÉN.

Närvarande: herrar Wallén, Jacobsson, Hällgren*, Fält, Johansson i Djurnäs, Hansson i Vännäsby, Englund, Nilsson i Steneberg, Gustafson i Dädesjö och Ossbahr.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Överståthållareämbetet för polisärenden.

Till riksdagens andra kammares femte tillfälliga utskott.

Uti skrivelse den 9 nästlidne februari har Kungl. Maj:t anbefallt överståthållareämbetet att till utskottet avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 76, angående ersättning i vissa fall av statsmedel för skada, som tillfogats enskild person vid ingripande på ordningsmaktens sida.

Med anledning härav har överståthållareämbetet från polismästaren E. Hallgren infordrat yttrande, som bifogas, och får överståthållareämbetet beträffande ersättningsfrågan åberopa vad polismästaren i ärendet anför.

Stockholm den 7 mars 1934.

TORSTEN NOTHIN.

/ Robert Sällberg.

Till herr Överståthållaren.

Med återställande av närlagda remissakt får jag värdsamt anföra följande.

Enskild person, som i Stockholm åsamkats skada till person eller egendom under lämnande av hjälp åt polisman, erhåller i regel gottgörelse av polisverkets anslag. För Stockholms del skulle därför den av motionärerna föreslagna lagstiftningen huvudsakligen innebära, att vissa utgifter, som kommunen för

närvarande bestrider, överflyttades till statsverket. Häremot torde icke något vara att erinra.

Emellertid torde i detta sammanhang uppmärksamheten böra fästas därå, att den beklagligtvis ofta iakttagna underlåtenheten från enskild persons sida att oringa hjälp åt tjänstgörande polisman har sin grund mindre i fruktan för skada eller utebliven ersättning för sådan, utan fastmera i rädsla för hämndåtgärder, riktade mot hans borgerliga yrke eller näring såsom förföljelse på arbetsplats eller bojkott av affärsrörelse. Fall hava ock förekommit här i staden, då enskild person, som biträtt polisman vid någon dennes tjänsteåtgärd, senare måst av polispersonal följas till hemmet för förhindrande av överfall under vägen dit.

Det vore därför önskvärt, icke blott att ersättningsfrågan reglerades på det av motionärerna föreslagna sättet, utan också att varje enskild person, som bistår polisman vid någon dennes tjänsteåtgärd bereddades särskilt rättsskydd. Detta önskemål skulle kunna realiseras genom att bereda den, som ingriper till polis-mans hjälp, sådant skydd, som jämlikt 10 kap. 5 § strafflagen tillkommer polisman. En sådan anordning torde emellertid stå i strid mot de principer, som ligga till grund för stadgandet i 21 § 2 stycket i Kungl. polisreglementet för riket den 26 september 1925.

Motionen, vilkens förverkligande torde även ur de synpunkter, polismyndigheten har att företräda, böra hälsas med tillfredsställelse, föranleder emellertid erinran i två avseenden. Motionärerna förutsätta för ersättnings erhållande, att enskild person blivit av polisman ombedd att biträda. I de fall hjälp från enskild erfordras, torde i regel situationen vara den, att polismannen icke är i tillfälle att uttryckligen bedja om hjälp. Därför synes förenämnda förutsättning böra givas något vidgad omfattning. Vidare torde hänsyn böra tagas jämväl därtill, att den, som kommer polisman till hjälp, kan erhålla så allvarliga skador, att han avlider. I sådant fall synes underhåll till efterlevande böra utgå i åtminstone någon omfattning.

Stockholm den 20 februari 1934.

Eric Hallgren.